

KNJIŽNICA BENA ZUPANČIČA POSTOJNA

Trg padlih borcev 5
6230 POSTOJNA

Datum: 4. 1. 2024
Številka: 2/2024

Občina Postojna
Občinski svet Občine Postojna
Ljubljanska c. 4
6230 Postojna

SOGLASJE k spremembi imena knjižnice v Postojni

Pred leti smo na vas naslovili pobudo za spremembo imena knjižnice v Postojni, saj je poimenovanje postojnske knjižnice po Benu Zupančiču nastalo po spletu okoliščin, o ustreznosti imena pa se je neformalno že večkrat tudi podvomilo. V naši osrednji enoti knjižnice trenutno zaključujemo s posodobitvijo programske in strojne opreme, ki bo omogočala 24-urno avtomatsko vračilo in izposajo knjig na knjigomatih. Del posodobitve predstavljajo tudi nove članske izkaznice, na katerih bo natisnjeno ime knjižnice in bodo najbrž v uporabi nadaljnjih par desetletij. Pred leti zardi različnih okoliščin ni prišlo do obravnave te pobude na Občinskem svetu Občine Postojna, zato pred zaključkom posodobitve knjižnice prosimo, da predlog spremembe imena obravnava Občinski svet in poda dokončno mnenje o imenu knjižnice v prihodnje.

Skladno z 2. členom Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Bena Zupančiča Postojna (Uradni list RS, št. 68/2018, 128/2020 in 153/2021) se na vas obračamo s prošnjo za soglasje k spremembi imena Knjižnice Bena Zupančiča Postojna v Mestno knjižnico Postojna. Spremembo imena vlagam na Občinski svet Občine Postojna direktor knjižnice s soglasjem vseh prejšnjih članov Sveta Knjižnice Bena Zupančiča Postojna. Nova sestava Sveta knjižnice bo o predlogu ponovno glasovala 30. 1. 2024, tako da bo ta odločitev posredovana naknadno. Predlog za spremembo vlagam tudi v imenu zaposlenih v knjižnici, uporabnikov knjižnice in občanov, ki so svoje mnenje izrazili v anketi (predstavljena v obrazložitvi).

OBRAZLOŽITEV:

Poimenovanje postojnske knjižnice po publicistu, književniku in politiku Benu Zupančiču ima skoraj 43-letno tradicijo. Dokumenti ob preimenovanju leta 1981 kažejo, da je bil g. Zupančič osrednji govornik ob otvoritvi prenovljene in razširjene Mestne knjižnice Postojna (leta 1979) in da je bil takrat povabljen kot podpredsednik Republiške konference SZDL Slovenije. Knjižnico so poimenovali po kulturniku, ki je svoja politična prizadevanja in literarni opus posvetil predvsem malemu človeku ter želel kulturo približati delavskemu razredu, na slavnosti seji, 23. 3. 1981, dobro leto in pol po njegovi smrti.

Beno Zupančič ni nikoli živel ali deloval v Postojni. Častivreden kulturni delavec in humanist je ob prenovi knjižnice rad zahajal v Postojno, ki jo je predstavil kot zgleden primer takratne samoupravne kulturne politike. Takratni postojnski svetniki so se s poimenovanjem knjižnice po njem želeli pokloniti njegovim širšim kulturnim prizadevanjem in ohraniti spomin nanje.

Točko preimenovanja knjižnice je na svoji 3. redni seji, 25. 2. 2019, obravnaval tudi že Svet Knjižnice Bena Zupančiča Postojna, kjer so člani sveta soglasno sprejeli sklep o posredovanju prošnje Občinskemu svetu Občine Postojna za soglasje k spremembi imena knjižnice v Mestno

knjižnico Postojna. Direktor je vlogo 20. 3. 2019 poslal na Občino Postojna, vendar se o pobudi do sedaj še ni odločalo. Pred posodobitvijo knjižnične opreme menimo, da je sedaj smiselno in racionalno, da svojo odločitev poda ustanoviteljica knjižnice Občina Postojna in Občinski svet Občine Postojna, kot njen najvišji organ odločanja.

ANKETA in ANALIZE

V začetku leta 2019 smo izvedli anketo o zadovoljstvu uporabnikov knjižnice in jih med drugim tudi povprašali, kaj menijo o imenu knjižnice. Na konkretno vprašanje: »Kakšno ime naj bi, po vašem mnenju, imela knjižnica,« je v anketi odgovorilo 527 ljudi:

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Knjižnica naj ohrani tradicijo poimenovanja po Benu Zupančiču)	155	29%
2 (Mestna knjižnica Postojna – staro poimenovanje pred letom 1981)	272	52%
3 (Knjižnica Alojza Kraigherja Postojna (rojen v Postojni – umrl v Ljubljani))	8	2%
4 (Knjižnica Miroslava Vilharja Postojna (rojen v Planini – umrl na Kalcu))	72	14%
5 (drugi predlogi:)	20	4%
SKUPAJ	527	100%

Glede spremembe imena knjižnice ugotavljamo, da je več kot 70 % vprašanih podprlo spremembo imena in da se je za ohranitev sedanjega poimenovanja odločilo 29 % sodelujočih. Med drugimi predlogi osebnosti, po katerih bi lahko knjižnica nosila ime je prednjačil Miroslav Vilhar (14 %), zelo malo podpore pa je imelo poimenovanje po Alojzu Kraigherju (2 %), smiselni predlog poimenovanja je bil še Lea Fatur (1 %). Predlog Mestna knjižnica Postojna je tako dokazano najbolj udomačen izraz med ljudmi. Z več kot polovico odgovorov so ga podprli sodelujoči v predstavljeni anketi in tudi pogovorno našo knjižnico ljudje največkrat imenujejo mestna knjižnica.

Mestna knjižnica ni besedna zveza, ki bi jo lahko uporabljale samo mestne občine, uradna poimenovanja mestnih knjižnic imajo npr. v Izoli, Piranu, Idriji, Grosuplju, Šoštanju, Kranju in Ljubljani. Nekatere knjižnice se imenujejo le po kraju - npr. Knjižnica Logatec, Knjižnica Kočevje, Knjižnica Velenje. Poimenovanja knjižnic po literatih in piscih uporablja večina okoliških knjižnic: Cerknica, Ilirska Bistrica, Ajdovščina, Sežana, Vrhnika, Nova Gorica in Koper. Vse se imenujejo po literatih in piscih, ki so bili rojeni ali so živeli in delali na območju teh občin.

O izsledkih ankete in predlogu preimenovanja sem neformalno govoril tudi z vodstvom Občine Pivka, ki sicer ni soustanoviteljica knjižnice, ampak pogodbeni partner. Do preimenovanja knjižnice v Mestno knjižnico Postojna vodstvo Občine Pivka takrat ni imelo zadržkov.

Uradna sprememba imena knjižnice bi zahtevala popravek Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Bena Zupančiča Postojna in spremembe v sodnem in drugih registrih, ki ne prinašajo dodatnih stroškov. Strošek novega logotipa in uradnih žigov je ocenjen na 1.500 EUR.

ZGODOVINA POIMENOVANJA POSTOJNSKE KNJIŽNICE:

Leta 1905 – odborniki Narodne čitalnice ustanovijo **Ljudsko knjižnico**,
 leta 1911 – združitev knjižnice in čitalnice v **Ljudsko knjižnico in čitalnico Postojna**,
 leta 1928 – razpustitev Ljudske knjižnice in čitalnice zaradi fašističnega oviranja in groženj,
 leta 1947 – ponovna vzpostavitev **Ljudske knjižnice Postojna**,
 leta 1948 – ustanovitev ločene **Študijske knjižnice Postojna**,
 leta 1957 – združitev obeh knjižnic v **Mestno knjižnico Postojna**,
 leta 1981 – preimenovanje v **Knjižnica Bena Zupančiča Postojna**.

BENO ZUPANČIČ - življenjepis

Rodil se je 22. marca 1925 v Sisku na Hrvaškem. Izhajal je iz slovenske delavske družine. Njegov oče je bil strojni delavec, doma iz Pleterj pri Zdolah, mati pa kuharica iz Pišec pri Brežicah. Zaradi gospodarske krize, očetove brezposelnosti in nestalnega zaslužka se je družina do Zupančičevega osmega leta veliko selila po Hrvaškem. Prva dva razreda osnovne šole je obiskoval v Zdolah, saj sta starša poskrbela, da je hodil v slovensko šolo, čeprav je oče delal na Hrvaškem. Tretji razred je obiskoval v treh krajih: v Hrvaškem Zagorju, v Pišecah in v Ljubljani, kamor so se preselili leta 1935. Po osnovni šoli se je vpisal na gimnazijo, kjer je maturiral šele po drugi svetovni vojni, leta 1945. Nato se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral slavistiko in leta 1950 diplomiral.

Po letu 1945 je deloval pri časopisih in v kulturnih, političnih ter državnih ustanovah. Najprej je delal kot novinar, nato pa sodeloval pri revijah in založbah, in sicer kot urednik pri Mladini, Mladinski knjigi in Cankarjevi založbi, kjer je bil nekaj let direktor. Nekaj časa je bil tudi predsednik Društva slovenskih pisateljev. Opravljal je številne politične funkcije. Med drugim je bil je sekretar Republiškega sekretariata za kulturo in znanost, predsednik Sveta za kulturo in član Izvršnega sveta SRS, od 1963 pa poslanec Skupščine SFRJ. Kot politični funkcionar je veliko potoval po Jugoslaviji in tujini, kjer se je srečeval z različnimi vplivnimi ljudmi, kar se je odražalo tudi v njegovem pisanju. Zelo uspešno je združeval oba svoja poklica, pisateljskega in političnega. Do smrti, 28. avgusta 1980, je živel in delal v Ljubljani, pokopan je na Žalah. (povzeto po Slovenski biografiji in Wikipediji)

Njegove širše zasluge so vezane na družbenopolitično življenje, na literarno ustvarjanje in približevanje literature delavskemu razredu: »Kulturno-politična publicistika je povezana z njegovim profesionalnim političnim delom. Veliko je forumsko nastopal, se redno odzival na dnevno publicistiko in poglobljeno analitično pisal zlasti o razmerju med politiko in kulturo, nenehno razčlenjeval odnose med kulturo inteligence in kulturo delavskega razreda ... Del njegovih zapisov je močno dnevno aktualen, del pa je poglobljeno segel do bistvenih vprašanj slovenskega naroda v socialističnem procesu. Nesporno mu gredo zasluge, da je odprl razpravo o problemu slovenščine v javni rabi, kar je privedlo do posvetovanja v Portorožu (1979) in do znamenitih portoroških sklepov«. (vir Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi883586/>)

Ob otvoritvi prenovljene in razširjene knjižnice v Postojni l. 1979 je Beno Zupančič imel slavnostni govor, povabljen je bil zaradi svojega visokega položaja v konferenci SZDL in zaradi pridobljenih finančnih sredstev za prenovo knjižnice iz republiških skladov. Zaradi bolezni je umrl v svojem 55. letu starosti, leta 1980. Ob njegovi obletnici rojstva (22. marca) so mestni svetniki v spomin njegovemu delu in prizadevanjem preimenovali postojnsko knjižnico. Poimenovanje postojnske knjižnice je potrebno razumeti v duhu takratnega časa in prehitre smrti g. Zupančiča. V začetku sedemdesetih let je bil na vrhuncu svojega literarnega ustvarjanja, ob koncu 70-tih let je bilo njegovo pisanje tudi nagrajeno, njegovo politično delo pa tudi najbolj prepoznavno na republiški ravni. Bil je torej na vrhuncu svoje kariere, s svojim življenjem in delom pa ni bil povezan z našimi kraji, razen kot politik na pomembnem položaju.

DOPIS DIREKTORJA:

Glede na predstavljeno problematiko svetnice in svetnike Občinskega sveta Občine Postojna prosim za soglasje spremembe imena knjižnice. Kot direktor knjižnice želim še jasno povedati, da preimenovanje ne pomeni nikakršnega zanikanja zaslug za kulturo in knjižničarstvo predhodnih generacij v infrastrukturno in ekonomsko precej težjih časih, kot so danes. Menim, da je za institucijo najbolje, da nosi takšno ime, kot ga občani najpogosteje uporabljajo. Hkrati tudi menim, da so poimenovanja po osebnostih smiselna, če so te tesno povezane s krajem njihovega delovanja ali rojstva. Predlog preimenovanja je tudi politično nevtralen, tako da je primeren za vse čase in ljudi ter ustreza poslanstvu institucije.

S predlogom za spremembo imena knjižnice torej ne jemljemo zaslug za opravljeno delo niti g. Zupančiču, niti kulturnim delavcem, ki so skrbeli za knjižničarstvo in razvoj knjižnic v prejšnji skupni državi. Menimo, da je poimenovanje imelo svojo vrednost v takratnih družbenopolitičnih prizadevanjih, da bi knjižnice bile bližje delavskemu razredu. G. Zupančič je danes, tako kot še marsikdo drug, zgodovinska osebnost in potrebno ga je brati in razumeti v duhu takratnih prizadevanj. Danes knjižnico obiskujejo vsi družbeni sloji. Poimenovanje institucij po zaslužnih osebnostih danes nima več enakega pomena kot v obdobju takratnega preimenovanja knjižnice. Resnično so na mestu poimenovanja po literatih, ki so bili rojeni ali so svoj čas življenja preživeli na območju občine. Svojo težo pri poimenovanju pa ima tudi obsežnost in pomembnost opusa, ki so ga ti literati predali slovenskemu narodu (Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Kosovelova Knjižnica Sežana, Goriška knjižnica Franceta Bevka ...). Če bi iskali najustreznejše razlog za drugačno, primernejše poimenovanje knjižnice danes, bi to moralo biti čim bližje mladim ljudem in njihovi kulturi branja, ker jih digitalna ter impulzivna sodobnost usmerja proč od poglobljenega ali umirjenega klasičnega branja. Z razvojem knjižnice v občinah Postojna in Pivka želimo to institucijo odpreti čim širšemu krogu občanov, ne glede na njihovo starost, socialni položaj in nazore – zato mislimo, da je Mestna knjižnica Postojna edino ime, ki ima zgodovinski pomen, lokalno prepoznavnost ter aktualnost in je sprejeta med ljudmi.

Direktor:
mag. Uroš Mlinar

